

MAÜ
PRESS

Artuklu Humanities

Ortaöğretim Öğrencilerinin Devamsızlık Nedenlerine İlişkin Öğretmen ve Veli Görüşleri

Emrullah Aldemir | <https://orcid.org/0009-0000-0889-1387> | emrullahaldemir1@gmail.com
T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Ankara, Türkiye | RORID

Ramazan Yirci | <https://orcid.org/0000-0003-4696-7420> | ramazanyirci@gmail.com
Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Kahramanmaraş, Türkiye | ROR ID

Atfı: Aldemir, E. ve Yirci, R. (2025). “Ortaöğretim Öğrencilerinin Devamsızlık Nedenlerine İlişkin Öğretmen ve Veli Görüşleri”. Artuklu Humanities, (18), 83-107.
<https://doi.org/10.46628/ahu.1680487>

Öz: Bu araştırmanın amacı, öğretmenler ve velilerin görüşleri çerçevesinde, öğrencilerin devamsızlık yapma nedenlerini incelemektir. Bu çalışma nitel araştırma yöntemiyle tasarlanmış olup durum deseni kullanılarak hazırlanmıştır. 2023-2024 eğitim öğretim yılında gerçekleştirilen araştırmanın katılımcıları Mardin ili Artuklu ve Kızıltepe ilçelerinde bulunan 10 öğretmen ve 10 veliden oluşmaktadır. Araştırmanın verileri, araştırmacı tarafından geliştirilen “Öğretmen Görüşme Formu” ve “Veli Görüşme Formu” kullanılarak yüz yüze görüşme yoluyla elde edilmiştir. Verilerin analizi sonucunda öğrencilerin devamsızlık yapma nedenleri; bireysel nedenler, aile kaynaklı nedenler, öğretmen kaynaklı nedenler, okul ve okul yöneticisi kaynaklı nedenler, çevresel kaynaklı nedenler ve eğitim sistemi ve milli eğitim politikaları kaynaklı nedenler alt başlıkları olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu alt başlıklardan elde edilen bulgulara göre öğrencilerin devamsızlık sorununda ailelerin yeterli çaba göstermemesi, sağlık ve ulaşım sorunları, okulun öğrencilere cazip gelmemesi, kötü arkadaş ortamı, akran zorbalığı, aile içi şiddet, ailenin ekonomik durumunun kötü olması, eğitim-öğretimin ekonomik sorunların çözümüne olumlu anlamda etki etmeyeceğine inanılması, üniversite mezunu olunsu bile işsiz kalabileceği düşüncesi, aile ile okul arasındaki iletişimin zayıf olması, okul yöneticisi ve öğretmenlerin öğrencilerle uygun dilde iletişim kuramaması gibi faktörlerin devamsızlığa sebep olduğu anlaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Devamsızlık, devamsızlık nedenleri, öğrenci devamsızlığı, ortaöğretim öğrencileri.

Makale Bilgileri

Etik Beyan	Bu çalışma, birinci yazarın ikinci yazar danışmanlığında KSÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalında hazırladığı yüksek lisans tezinden üretilmiştir. Çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.
Değerlendirme	İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körleme
Geliş Tarihi	20.04.2025
Kabul Tarihi	20.05.2025
Erken Görünüm Tarihi	13.06.2025
Yayın Tarihi	17.06.2025
Etik Beyan	Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde etik ilkelere uyulmuştur.

<i>Benzerlik Taraması</i>	Yapıldı-ithenticate.com
<i>Yapay Zekâ Beyanı</i>	Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde yapay zekâ tabanlı herhangi bir araç veya uygulama kullanılmamıştır. Çalışmanın tüm içeriği, yazar tarafından bilimsel araştırma yöntemleri ve akademik etik ilkelere uygun şekilde üretilmiştir.
<i>Etik Kurul İzni</i>	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Rektörlüğü- Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulunun 05.04.2024 tarihli ve 7 nolu kararı ile çalışmanın uygulanması uygun görülmüştür.
<i>Etik Bildirim</i>	artukluhumanities@artuklu.edu.tr
<i>Yazar Katkıları</i>	<i>Araştırmanın Tasarımı</i> Yazar -1 (%50) - Yazar -2 (%50)
	<i>Veri Toplanması</i> Yazar -1 (%50) - Yazar -2 (%50)
	<i>Araştırma - Veri Analizi - Doğrulama</i> Yazar -1 (%50) - Yazar -2 (%50)
	<i>Makalenin Yazımı</i> Yazar -1 (%50) - Yazar -2 (%50)
	<i>Metnin Geliştirilmesi ve Tashihi</i> Yazar -1 (%50) - Yazar -2 (%50)
<i>Çıkar Çatışması</i>	Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.
<i>Lisans</i>	Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmaları CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır
<i>Dizinleme Bilgileri</i>	Dergi; ERIH PLUS, DOAJ, EBSCO/(CEEAS), MLA, ProQuest Ulrich's Periodicals Directory, Linguistic Bibliography'de taranmaktadır.

Teachers' and Parents' Opinions on the Reasons for Absence of Secondary School Students

Emrullah Aldemir | <https://orcid.org/0009-0000-0889-1387> | emrullahaldemir1@gmail.com |
Millî Eğitim Bakanlığı Ankara Türkiye | RORID

Ramazan Yirci | <https://orcid.org/0000-0003-4696-7420> | ramazanyirci@gmail.com
Kahramanmaraş Sütçü İmam University, Kahramanmaraş, Türkiye | ROR ID

Cite as: Aldemir, E. ve Yirci, R. (2025). "Teachers' and Parents' Opinions on the Reasons for Absence of Secondary School Students". Artuklu Humanities, (18), 83-107.
<https://doi.org/10.46628/ahu.1680487>

Abstract: This research aims to examine the reasons for students' absenteeism within the framework of teachers' and parents' opinions. The study was designed with a qualitative research method and was prepared using a case study design. The participants of the research, which was conducted in the 2023-2024 academic year, consisted of 10 teachers and 10 parents in the Artuklu and Kızıltepe districts of Mardin province. The data of the research were obtained through face-to-face interviews using the "Teacher Interview Form" and "Parent Interview Form" developed by the researcher. As a result of the analysis of the data, the reasons for students' absenteeism emerge as individual reasons, family-related reasons, teacher-related reasons, school and school administrator-related reasons, environmental reasons, and reasons related to the education system and national education policies. According to the findings obtained from these sub-headings; factors such as insufficient effort of families, health and transportation problems, school not being attractive to students, bad friends, peer bullying, domestic violence, poor economic situation of the family, belief that education will not have a positive effect on the solution of economic problems, the idea that one can be unemployed even if one graduates from university, poor communication between the family and the school, school administrators' and teachers' inability to communicate with students in the appropriate language play a role in students' absenteeism.

Key words: Absenteeism, reasons for absenteeism, student absenteeism, secondary school students.

Article Information

Ethical Statement

This study was produced from the master's thesis prepared by the first author under the supervision of the second author in the Department of Educational Sciences of the KSÜ Social Sciences Institute. It is declared that scientific and ethical principles were followed during the preparation of the study and all studies used were indicated in the bibliography.

Reviewers

Two external reviewers / Double-blind

Date of Submission

20.04.2025

Date of Acceptance

20.05.2025

Date of Early View

13.06.2025

Date of Publication

17.06.2025

Ethical Statement

Ethical principles were followed during the preparation of this study.

<i>Plagiarism Checks</i>	Done-ithenticate.com
<i>AI Disclosure</i>	No artificial intelligence-based tools or applications were used in the preparation of this study. All content of the study was produced by the authors in accordance with scientific research methods and academic ethical principles.
<i>Ethics Committee Approval</i>	The study was deemed appropriate by the decision numbered 7 and dated 05.04.2024 of the Kahramanmaraş Sütçü İmam University Rectorate- Social and Human Sciences Ethics Committee.
<i>Complaints</i>	artukluhumanities@artuklu.edu.tr
<i>Author Contributions</i>	Conceptualization Author-1 (%50) - Author-2 (%50)
	Data Curation Author-1 (%50) - Author-2 (%50)
	Investigation - Analysis - Validation Author-1 (%50) - Author-2 (%50)
	Writing Author-1 (%50) - Author-2 (%50)
	Writing – Review & Editing Author-1 (%50) - Author-2 (%50)
<i>Conflict of Interest</i>	No conflict of interest declared.
<i>License</i>	The authors own the copyright of their work published in the journal and their work is published under the CC BY-NC 4.0 license.
<i>Indexing Information</i>	The journal is indexed in: ERIH PLUS, DOAJ, EBSCO/(CEEAS), MLA, ProQuest Ulrich's Periodicals Directory and Linguistic Bibliography

Giriş

Eğitim, yaşam boyu devam edip insan hayatının her alanında formal ya da informal şekilde bireylere istendik özellikleri öğrenme yoluyla kazandırmaya çalışan bir süreçtir. Eğitim, bireyin potansiyel yeteneklerini keşfetmesini ve geliştirmesini sağlayan, bireysel ve toplumsal gelişimi hedefleyen sistematik bir süreçtir. Ülkelerin gelişmişlik düzeyi ve öğrencilere sunduğu imkanlar artıkça eğitimin kalitesi de artmış olup o ülkenin bireyleri geleceğin dünyasına daha donanımlı bir şekilde hazırlanırlar. Eğitim toplumların gelişmişlik seviyelerini belirleyen en önemli etkenlerden olup bireysel faydaların yanında ülkelerin ekonomik, sosyal, sanatsal ve kültürel gibi alanlarda kalkınmalarında en büyük görevi üstlenmektedir. Bir toplumun ekonomik ve sosyal açıdan gelişmiş olduğunun en büyük göstergesi eğitim politikalarının doğru uygulanmasıdır (Şişman, 2016). Bu sebeple bir ülkenin başta kendi toplumunda ekonomik ve sosyal refaha erişmesi sonra dünyada söz sahibi olması için öğrencilerin çağdaş eğitim hedefleri gerçekleştirme doğrultusunda okula devam etmeleri büyük önem teşkil etmektedir.

Devamsızlık kavramı birçok şekilde tanımlanabilmektedir. Stoll (1990) devamsızlığı, öğrencinin özürsüz bir şekilde okula gitmemesi olarak tanımlamaktadır. Kearney'e (2008) göre devamsızlık, öğrencilerin özürsüz veya özürsüz bir şekilde okula gitmemesidir (Öztekin, 2013, s. 5). Tanımların ortak noktasında öğrencilerin eğitim faaliyetine bir şekilde katılmama ya da katılamama durumu söz konusudur. Genel tabiriyle devamsızlık, okullarda eğitim görmekte olan öğrencilerin okula gitmeme durumudur. Bu durum ya aralıklı gitmeme ya da hiç gitmeme şeklinde karşımıza çıkmaktadır (Sakınç, 2013).

Devamsızlık sorununun ortaya çıkmasının birden çok nedeni olabilir. Bu nedenler bazen tek başına karşımıza çıktığı gibi bazen de başka nedenlerle birleşip devamsızlık sorunun başlamasına ve devam etmesine ortam hazırlar. Bu nedenlerin başında genel olarak öğrencinin okulla arasının pekiyi olmamasının geldiği söylenilebilir. Aileden kaynaklı sorunlar, çevrenin eğitime fazla önem vermemesi ve kötü çevre, okul ortamının öğrenciyi cezp etmemesi, ulaşım problemleri, sağlık problemleri, bireysel nedenler, akran zorbalığı gibi daha sayabileceğimiz birçok etken devamsızlığın ortaya çıkmasına sebep olabilir (Teasley, 2004).

Öğrencinin ailesini, arkadaş çevresini ve okul ortamını iyi tanıması onun neden devamsızlık yaptığını gösterir bize. Devamsızlığı etkileyen en önemli nedenler arasında ailelerin çocuklarının eğitimi ile ilgili konularda ilgisiz olmaları, ekonomik durumlarının kötü olması, çocukları yetiştirme tarzları, ailenin içinde olduğu sosyal ve kültürel çevreleri, aile içi şiddet ve aile bireyleri arasında sağlıklı ilişkiler yer almaktadır (Ulusoy ve ark, 2005).

Yapılan devamsızlıklar kontrol altına alınamazsa önüne geçilemeyecek sorunlar ortaya çıkabilir. Öğrencilerin okuldan uzak kalmaları derslerinden geri kalmalarına, okul ortamından soğumalarına neden olmaktadır. Bu durum bazı öğrencilerde okul terkine kadar gitmektedir (Sakınç, 2013).

Lisede öğrenci devamsızlık seviyesi diğer okul kademelerine oranla çok daha yüksektir. Özellikle sahip olduğu bilgi ve beceriler doğrultusunda kendini geliştirme, ülkenin bilim ve ekonomisine katkıda bulunma, meslek sahibi olma gibi bireysel ve toplumsal yaşam kalitesini artıracak hedeflere ulaşmanın en büyük şartı üst kulvar olan yüksek öğretime geçiş aşamasının olmazsa olmazı olan ortaöğretimden mezun olmaktır. Bunu gerçekleştirmenin yolu belli bir düzen çerçevesinde eğitim-öğretime devam etmektir (Demirtaş ve Güneş, 2002).

İlgili literatür incelendiğinde genelde öğrencilerin devamsızlık sebepleri ile ilgili öğrencilerin görüşleri ele alınmış olup sonuçlar elde edilmiştir. Ancak eğitim ve öğretimin en önemli neferleri olan öğretmenler ve eğitimin mihenk taşı hükmünde olan velilerin öğrencilerin devamsızlık yapma nedenlerine yönelik görüşleri bağlamında çalışmaların alan yazında istenilen seviyede olmadığı

görülmektedir. Bu çalışma, devamsızlık yapan öğrencilerin devamsızlık yapma nedenlerini belirleme, eğitim hayatlarının bundan nasıl etkilendiği ve bunun sosyal hayatlarına nasıl yansıdığını ortaya çıkarmak adına büyük bir önem arz etmektedir. Yapılacak çalışma ile devamsızlığın nedenlerini bulma noktasında, eğitim camiasına ve eğitime yön veren eğitim üst kurullarına farklı bir bakış açısı kazandırmak istemekteyiz ve bu alanda yapılacak sonraki araştırmalara kaynak olacağını düşünmekteyiz.

Öğrencilerin devamsızlık yapma nedenleri ve devamsızlık sorununun çözümlerinin belirlenmesi için aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1.Öğretmen ve velilerin ortaöğretimde öğrencilerin devamsızlık yapma nedenlerine ilişkin görüşleri nelerdir?

2.Öğretmen ve velilerin ortaöğretimde öğrencilerin devamsızlık yapmalarına verilen tepkilere ilişkin görüşleri nelerdir?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırmada devamsızlık yapan öğrencilerin neden devamsızlık yaptıklarını öğretmen ve velilerden dinleyip betimlemek amacıyla nitel araştırma desenlerinden durum çalışması kullanılmıştır. Yapılacak olan birebir görüşme yöntemiyle görüşme formları hazırlanıp çıkan sonuçlar daha sağlıklı bir şekilde ele alınıp analiz yapılmıştır. Bu şekilde elde edilen verilerle devamsızlığın nedenlerine ulaşmakta kolaylık sağlanması hedeflenmiştir.

Araştırmanın Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubu 2023-2024 eğitim-öğretim yılı Mardin ili Artuklu ve Kızıltepe ilçelerinde MEB'e bağlı liselerde görev yapmakta olan 10 öğretmen ve 10 veliden oluşmaktadır. Araştırmanın çalışma grubunun belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme ve kartopu örnekleme yöntemleri kullanılmıştır. Veli çalışma grubunun belirlenmesindeki ölçüt en az 10 gün devamsızlık yapan öğrencilerin velisi olmaktır. Ölçüt örneklemede temel anlayış, önceden belirlenmiş bir dizi kriteri karşılayan bütün durumları incelemektir. Bu kriterler araştırmacı tarafından özel oluşturulabileceği gibi daha önceden hazırlanmış olan kriter listesinden de faydalanılabilir. Kartopu örnekleme yönteminde ise başta konu hakkında bilgisi olan birisine ulaşılır. Konu hakkında kim ya da kimlerle görüşüldüğünde daha çok bilgi sahibi olunabileceğinin sorulmasıyla başlayan süreç, probleme ilişkin ön plana çıkan bireylere ulaşmaya olanak tanıdığından çok zengin bilgi kaynaklarına erişim imkânı verir (Yıldırım ve Şimsek, 2018: 122). Katılımcıların kimlik bilgilerinin gizli tutulması amacıyla öğretmenler Ö1, Ö2, ..., Ö10 ve veliler V1, V2, ..., V10 şeklinde kodlanmıştır.

Tablo 1: Öğretmenlere İlişkin Demografik Bilgiler

Kod	Cinsiyet K/E	Eğitim Durumu	Kıdem	Kariyer Basamağı
Ö1	E	Lisans	22	Başöğretmen
Ö2	E	Lisans	8	Öğretmen
Ö3	K	Lisans	10	Öğretmen
Ö4	E	Lisans	22	Uzman Öğretmen

Ö5	K	Lisans	13	Uzman Öğretmen
Ö6	E	Lisans	25	Uzman Öğretmen
Ö7	K	Lisans	10	Uzman Öğretmen
Ö8	E	Yüksek Lisans	32	Uzman Öğretmen
Ö9	E	Yüksek Lisans	11	Uzman Öğretmen
Ö10	E	Yüksek Lisans	2	Öğretmen

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya katılan 10 öğretmenden 7'si (%70) erkek, 3'ü (%30) kadındır. Katılımcıların 7'si (%70) lisans, 3'ü (%30) yüksek lisans mezunudur. Mesleki kıdemleri incelendiğinde 0-5 yıl görev yapan 1 (%10), 6-10 yıl görev yapan 3 (%30), 11- 15 yıl görev yapan 2 (%20), 16 yıl ve üzeri görev yapan 4 (%40) öğretmenin olduğu görülmektedir.

Tablo 2: Velilere İlişkin Demografik Bilgiler

Kod	Anne/Baba	Eğitim Durumu	Çocuk Sayısı
V1	B	Ortaokul	4
V2	B	Ortaokul	6
V3	B	Ortaokul	3
V4	A	Okula gitmemiş	3
V5	A	İlkokul	1
V6	A	Lise	3
V7	A	Ortaokul	5
V8	A	İlkokul	2
V9	A	İlkokul	7
V10	A	Okula gitmemiş	6

Tablo 2 incelendiğinde araştırmaya katılan velilerin 7'sinin (%70) anne, 3'nün (%30) baba olduğu görülmektedir. Velilerin 2'si (%20) okula gitmemiş, 3'ü (%30) ilkokul mezunu, 4'ü (%40) ortaokul mezunu ve 1'i (%10) lise mezunudur. Velilerden 6'sının (%60) 1-4 çocuğu olduğu ve 4'ünde (%40) 5-7 çocuğu olduğu görülmektedir.

Veri Toplama Araçları ve Verilerin Toplanması

Çalışmanın hedeflerine yönelik olarak öncelikle literatür taraması yapılmıştır. Literatür taraması sonucunda elde edilen verilerden yola çıkılarak veri toplama formu olarak geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formları Eğitim Bilimleri bölümünden 2, Türkçe Eğitimi bölümünden 1 ve Psikoloji bölümünden 1 olmak üzere 4 uzmanın görüşüne sunulmuştur. Uzman görüşleri sonucunda

görüşme formlarına son şekli verilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği yapılandırılmış görüşme tekniğine göre daha esnek bir yapıya sahiptir. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinde araştırmacı, katılımcı ile görüşme başlamadan önce çalışmanın amacına yönelik sormayı planladığı soruları içeren bir görüşme formu hazırlar, görüşmenin akışına göre başka sorularla veya alt sorularla görüşmenin akışını değiştirebilmektedir (Özden, 2007). Araştırmacı görüştüğü katılımcıdan yanıtlarını açmasını ve daha çok ayrıntı vermesini isteyebilir. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği esnek olması sayesinde araştırmacılara kolaylık sağlamaktadır (Türnüklü, 2000). Araştırmada öğretmenler ve veliler için 2 ayrı yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Amaçlı örneklem yoluyla seçilen veliler ve öğretmenler ile liselerde eğitim gören öğrencilerin devamsızlık yapma nedenlerini incelemek amacıyla yarı yapılandırılmış bu görüşme formları kullanılmıştır. Görüşme formlarında yer alan sorular araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Soruların hazırlanmasında alan yazında yer alan çalışmalarda kullanılan görüşme soruları incelenmiş ve uzmanın görüşlerine başvurulmuştur. Bu araştırmada, katılımcıların 20'si ile yüz yüze görüşme yapılmıştır. Katılımcıların onayı ile görüşmeler ses kaydı ve not tutma ile kaydedilmiştir. Kayıt edilen görüşmelerin transkripti çıkarılmıştır. Metinler katılımcılara gösterilerek eksik kalan bölümler yapılandırılmıştır.

Verilerin Analizi

İçerik analizi kullanılarak elde edilen nitel veriler incelenmiştir. İçerik analizinin amacı elde edilen verilerin yorumlanmasına ve ilişkilendirilmesine yardımcı olmaktır. Temelde yapılan uygulama birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirip bunları okuyucunun anlayabileceği şekilde düzenleyip yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Araştırmada katılımcılarla birebir görüşülüp ve yapılan görüşmeler ses kayıt cihazına kaydedilmiştir. Görüşme yapılırken araştırmanın amacı hakkında katılımcılara bilgi verilmiş, hazırlanan sorular sorulmuş ve gerektiğinde ek sorular eklenmiştir. Araştırmacı görüşmeler sonucunda elde etmiş olduğu ses kayıtlarını Microsoft Word programı kullanarak bilgisayar ortamına aktarmış ve analizlerini yapmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenler Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5... şeklinde ve veliler ise V1, V2, V3, V4, V5... şeklinde kodlanmıştır.

Bulgular

Bu bölümde araştırmaya katılan 10 öğretmen ve 10 veliye yöneltilen sorular doğrultusunda elde edilen veriler sunulmuştur. Öğretmen ve velilerin görüşlerinden alıntılar yapılarak ortaöğretim öğrencilerinin devamsızlık yapma nedenleri ile ilgili verilere yer verilip yorumlanmıştır.

Ortaöğretim Öğrencilerinin Devamsızlık Yapma Nedenlerine İlişkin Öğretmen ve Veli Görüşleri

Ortaöğretimde çalışan öğretmenler ve velilerle yapılan görüşmeler sonucunda öğrencilerin okula devamsızlık yapma nedenleri 6 alt temaya ayrılmıştır. Bu temalar; öğrenci kaynaklı nedenler, okul kaynaklı nedenler, aile kaynaklı nedenler, öğretmen kaynaklı nedenler, arkadaş çevresi kaynaklı nedenler ve çevresel faktör kaynaklı nedenler olarak ortaya çıkar.

Tablo 3: Devamsızlık Nedenleri Hakkında Öğretmen ve Veli Görüşleri

Tema	Öğretmen (f)	Veli (f)	Toplam (f)
Öğrenci Kaynaklı Nedenler	8	7	15
Okul Kaynaklı Nedenler	8	8	16
Aile Kaynaklı Nedenler	7	6	13

Öğretmen Kaynaklı Nedenler	4	1	5
Arkadaş Çevresi Kaynaklı Nedenler	2	2	4
Çevresel Faktör Kaynaklı Nedenler	3	2	5

Tablo 3 incelendiğinde öğrenci devamsızlığının temel kaynağının okul kaynaklı nedenler olduğu görülmektedir. Öğrenci devamsızlığını en az etkileyen faktörün ise arkadaş çevresi olduğu anlaşılmaktadır.

Öğrenci Kaynaklı Nedenler

Bu başlıkta devamsızlıkların öğrenci kaynaklı nedenlerinin alt temaları hakkında öğretmen ve velilerin görüşlerine dair bulgular sunulmuştur.

Tablo 4: Öğrenci Kaynaklı Devamsızlık Nedenlerine İlişkin Öğretmen ve Veli Görüşleri

Alt Temalar	Öğretmen (f)	Veli (f)	Toplam (f)
Sağlık Sorunları	4	4	8
Okulu Sevmeme	2	2	4
Dersleri Sevmeme	2	2	4
Akademik Yetersizlik	2	1	3
Okula Aidiyet Duygusunun Olmaması	1	-	1
Bağımlılık	2	-	2
Kahve, Oyun Salonları Gibi Alışkanlıklar	1	-	1
Gelecek Kaygısının Olmaması	2	-	2
Şiddet Eğilimi	1	-	1
Okul Okumanın Bir İşe Yaramayacağı Düşüncesi	1	-	1
İş Hayatına Erken Atılma İsteği	1	1	2
Ortaokuldan Gelen Alışkanlık	1	-	1
Sebepsiz Gitmeme	-	1	1

Tablo 4'e göre araştırmaya katılan öğretmenler, öğrencilerin devamsızlık yapmalarında öğrenci kaynaklı nedenler arasında en büyük etkenin sağlık durumu olduğunu belirtmektedirler. Bunun yanında öğretmenler akademik anlamda öğrencilerin yetersiz olması, okulu sevmeme, derslere karşı isteksiz olma, önceki eğitim kurumundan alışkın olması, şiddet eğilimi, bağımlılık, gelecek kaygısının olmaması ve üniversiteye gidilse bile boşta kalacağı, meslek sahibi olamayacağı

düşüncesi gibi faktörleri öğrencilerin devamsızlık yapmalarının bireysel nedenleri arasında göstermektedirler. Öğrenci kaynaklı nedenler teması altında sağlık sorunlarını devamsızlık faktörleri arasında gören bazı öğretmenlerin paylaşımları şu şekilde olmuştur:

“Sağlık sorunlarını öğrencilerin devamsızlık yapmalarındaki en büyük neden olarak görüyorum” (Ö5)

“... hastalık da bazen devamsızlık yapmalarına sebep olabiliyor.” (Ö7)

“Derslerle ilgisi olan öğrenciler hasta olduklarında pek gelmiyorlar.” (Ö8)

Akademik anlamda öğrencilerin yetersiz olması, okulu sevmeme ve derslere karşı isteksiz olmalarından dolayı öğrencilerin devamsızlık yaptığını düşünen bazı öğretmenlerin ifadeleri şu şekilde olmuştur:

“... hastalık dışında devamsızlık yapan öğrencilerin büyük bir çoğunluğu dersle ilgisi olmayan tembel diyebileceğimiz öğrenciler.” (Ö4)

“İlgisiz derse ilgisiz, okula ilgisiz kısacası her şeye ilgisiz bence temelinde ilgisizlik yatıyor.” (Ö7)

Önceki eğitim kurumunda devamsızlığa alışkın olması, şiddet eğilimi ve bağımlılığın da öğrencilerin devamsızlık yapmasında etkili olduğunu düşünen öğretmenler görüşlerini şu şekilde dile getirmişlerdir:

“Son zamanlarda dikkatimi bir iki çocuk çekti. Bunların başta devamsızlık sorunları yoktu. Birkaç hafta üst üste özellikle ilk derslere gelmemeye başladılar. Yanıma çağırdım nedenini sorduğumda hiç beklemediğim bir cevap aldım. Meğerse biri oyun müptelası olmuş gece geç saatlere kadar oyun oynuyormuş. Diğer ise sosyal medya da zaman geçiriyormuş geç saatlere kadar. O yüzden sabahları uyanma problemi yaşıyorlarmış.” (Ö2)

“genelde devamsızlık yapan öğrenciler önce ki okullarında da bunu yapıyorlar. Bir nevi alışkanlık olmuş.” (Ö5)

“...belli bir mazereti olmayıp okula gelmeyen öğrenciler genelde akademik olarak yetersiz olan, olumsuz davranışları olan, şiddete meyilli olan, tütün ürünleri başta olmak üzere birçok maddeye bağımlı olan çocuklardır ve bunların eğitimle okulla pek bağları yoktur.” (Ö8)

Gelecek beklentilerinin olmaması ve üniversite mezunu olunsu bile meslek sahibi olamayacağını düşündüklerinden dolayı bazı öğrencilerin devamsızlık yapabildiğini düşünen öğretmenler düşüncelerini şu şekilde paylaşmışlardır:

“Geleceğe yönelik beklentilerinin düşmesi. Son zamanlarda akademik durumu çok kötü olmayıp da okuldan soğuyan öğrenci sayısı da artmaktadır. Öyle bir öğrencim vardı. Aldım karşıma normalde çalışkan çocuksun neden okulunu aksatıyorsun dediğimde okumanın bir işe yaramadığını kuzenlerinin çoğunun üniversite mezunu ama işsiz güçsüz insanlar olduğunu dile getirmişti” (Ö5)

“Gelecek kaygısı olmayan, maksat okula gidiyorum demek için elini kolunu sallaya sallaya gelen öğrenciler ve dışarda ekstra iş yapıp bu yaşta para kazanmayı öğrenen öğrenciler devamsızlık yapmayı alışkanlık haline getirmişler. Yani bu zorunlu eğitimin bir sonucu da diyebiliriz.” (Ö9)

Tablo 4’e göre araştırmaya katılan velilerin de büyük bir kısmı çocuklarının devamsızlık yapmalarındaki bireysel nedenler arasında en büyük etkenin sağlık sorunlarının olduğunu belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra veliler, okula kendi isteği ile gitmeme, okulu sevmeme ve okumak yerine çalışmak istemeleri gibi etkenlerin de devamsızlığa sebep olduğunu dile getirmişlerdir. Öğrenci kaynaklı nedenler teması altında sağlık sorunlarından dolayı okula gidemediklerini dile getiren bazı katılımcıların paylaşımları şu şekilde olmuştur:

“Oğlum bir ara bir hafta boyunca okula gitmedi. O zaman çok hastaydı. Zaten onu sürekli doktorlara götürdüm.” (V5)

“Kızım şeker hastası. Hani günlerce tedavi gördü. Hastanede yattı. Bu hastalığından dolayı çoğu zaman devamsızlık yapıyor.” (V7)

“Çocuğumun bünyesi çok zayıf. Yani en ufak bir soğuk aldı mı hasta olur ve okula gitmek istemez.” (V8)

Çocuklarının okulu sevmediği, kendi isteğiyle okula gitmediğini belirten veliler de olmuştur. Çocuğunun hiçbir neden yokken okula gitmediğini düşünen veliler bunun temel nedeni olarak çocuklarının okulu-dersleri sevmemesine ve akademik olarak başarısız olmalarına bağlamaktadırlar. Bu konu hakkında bazı veliler görüşlerini şu şekilde ifade etmektedirler:

“Hiçbir sorunu yok parasını veriyoruz. Babası her sabah onu bırakıyor okul yakın olmasına rağmen ama bazen durduk yere gitmek istemiyor. Neden diyoruz cevap da vermiyor. Çok zorladığımızda okulu sevmiyorum diyor.” (V4)

“Hocam okula hevesi yok. Dersleri de hep kötüydü. Elimizden geleni yapıyoruz ama kendisi gitmek istiyor.” (V10)

V6 kodlu veli aynı zamanda çocuğunun akademik olarak başarısız olduğundan dolayı okulu da sevmediğini, okuldan sıkıldığını ve bir işte çalışmak istediğini şu şekilde ifade etmiştir:

“... yani derslerde de tembel olduğu için hep diyor okula gitmek istemiyorum. Bir işte çalışmak istediğini söylüyor.”

Okul Kaynaklı Nedenler

Bu başlıkta devamsızlıkların okul kaynaklı nedenlerinin alt temaları hakkında öğretmen ve velilerin görüşlerine dair bulgular sunulmuştur.

Tablo 5: Okul Kaynaklı Devamsızlık Nedenlerine İlişkin Öğretmen ve Veli Görüşleri

Alt Temalar	Öğretmenler	Veliler	Toplam
Sosyal Faaliyet Sayılarının Azlığı	3	1	4
Okulu Sevmeme ve Derslerde Sıkılma	4	3	7
Oyun ve Etkinlik Alanlarının Olmaması ya da Yetersiz Olması	3	1	4
Ders Sayılarının ve Sürelerinin Fazla Olması	2	-	2
Fizikî Şartlar	1	-	1
Taşımalı Eğitim	2	2	4
Akran Zorbalığı	-	1	1
İş Garantisinin Olmaması	-	1	1
Okulda Yemek Verilmemesi	-	1	1
Zorunlu Eğitim	2	-	2

Tablo 5'e göre öğretmenler, öğrencilerin devamsızlık yapmalarında okul kaynaklı nedenlerin büyük bir rol oynadığını dile getirmektedirler. Okul kaynaklı nedenler olarak birçok etken sayılabilir. Bunların arasında en büyük etkenin okulun ve derslerin öğrencilere sıkıcı geldiğini belirtmektedirler. Bunun yanında öğretmenler; okul ortamında yeterli sosyal aktivite alanlarının olmaması, okulun fizikî şartlarının kötü olması, ders sayılarının ve sürelerinin fazla olması, müfredatın birçok öğrenciye ağır gelmesi, taşınmalı eğitim, akran zorbalığı gibi etkenleri devamsızlığın okul kaynaklı nedenleri arasında göstermektedirler. Okul kaynaklı nedenler teması altında okulun ve derslerin öğrencilere sıkıcı geldiğini o yüzden öğrencilerin okula gelmek istemediklerini savunan bazı katılımcıların paylaşımları şu şekilde olmuştur:

“Okul öğrencinin ilgisini çekmiyor. Sıkılıyor öğrenci okulda. Zaten derslerde ilgisini çekmiyor. Hal böyle olunca öğrenci gelmek istemiyor. Aslında lise çağında zorunlu eğitim olmamalı. Okulu, dersleri sevmeyen öğrenciyiz zorlamamak gerekir. Diğer öğrencileri de bozuyorlar. (Ö6)

“Genel olarak öğrencilerin sıkılmaları diyebiliriz. Hem okul hem ders ortamı olabilir. Zaten yeni çağımızın hastalığı sıkılganlık. Bu okulu da etkiliyor” (Ö7)

“İkincisi okulların temel olarak sıkıcı olmasından kaynaklanıyor. Yani şu an bir öğrenci burada 6-7 saat geçiriyor. Neden dışarıda hayat dururken, neden ben bu sıkıcılığa daha fazla katlanayım ki diyor yani.” (Ö9)

Okullarda yeterli etkinlik alanlarının olmaması da devamsızlığın sebepleri arasında görülmüştür. Spor olsun sanat olsun çocukların kendi hobilerini gerçekleştirebileceği alanların azlığı ya da yokluğu sonucu öğrenciler okuldan soğur ve gittikçe sıkılmaya başlarlar. Tabi bunun sonucunda da devamsızlıklar gelir. Bazı katılımcıların bu konu hakkındaki paylaşımları şu şekilde olmuştur:

“Etkinlik alanları okullarda çok önemli. Çocuk okula gelince kendi hobilerini gerçekleştirebilmeli ki sıkılmasın. İmkanlar dahilinde her okulda spor sahaları, sanatsal etkinliklerin yapılacağı alanlar, yüzme havuzları gibi çocukların eğlenebileceği ortamlar yaratılmalı. Yani kısacası okul öğrenciler için eğlence merkezleri de olmalı.” (Ö4)

“Ben aynı zamanda bir veliyim. Kızım ortaokula gidiyor. Geçenlerde okulun da etkinlik alanlarının azlığından yakınıyordu. Mesela kızım voleybol oynamayı çok seviyor. Ama okul bahçesi komple beton olduğu için istediği gibi oynayamıyor. İlerde okul ortamında kızım kendini rahat hissetmezse sıkılabilir. Bir lise öğrencisi için ise bu durum daha vahim. Etkinlik alanları çok ama çok az. Futbolu bile betonda oynuyorlar.” (Ö5)

“Okulu eğlenceli hale getirmek adına sosyal alanlar inşa edilmeli. Çocuklar okullarda sosyalleşmeli hobilerini okullarda gerçekleştirmeli. O zaman devamsızlıklar da azalır.” (Ö9)

Ö7 ve Ö10 kodlu öğretmenler ders saatlerinin ve süresinin fazla olmasının öğrencileri olumsuz yönde etkilediğini ve bunun da bazı derslerde kaçmalara ya da tüm gün okula gelmemelere sebep olduğunu şu şekilde dile getirmişlerdir:

“Ders sayıları çok fazla. Öğrenci sabah gözünü açarken okula geliyor. Akşam hava kararınca eve gidiyor. Hele ki kış aylarında.” (Ö7)

“40 dk bence ders süresi olarak öğrencileri kısıyor. 30 dk yeterli olabilirdi. Tabi ders sayıları da fazla. Bence 5 saat ders olsa diğer saatlerde de çocuklara istedikleri alanlarda etkinlikler yapılsa çok daha verimli olur.” (Ö10)

Okulun fizikî şartlarının kötü olmasının da öğrencilerin devamsızlık yapmalarına sebep olduğu görülmektedir. Ö3 bu konu ile ilgili şunları belirtir:

“Gördüğünüz gibi okulun fiziki şartları çok iyi durumda değil. Isınma konusunda bazı sorunlar var. Isınma, soğutma sistemi konusunda bazı eksiklerimiz var. Bu da özellikle kışın sert geçtiği aylarda ve yazın sıcak dönemlerinde öğrencilerin devamsızlık yapmalarına sebep olmaktadır.”

Araştırma bulgularına göre ders müfredatlarının öğrenciler için ağır olduğu yönünde görüşler bulunmaktadır. Öğrencilerin gördükleri bazı dersleri sevmemesi gibi durumların da devamsızlığı etkilediği belirtilir. Ö2 bu konu hakkında şunları dile getirmiştir.

“Şu an okullarda uygulanan müfredat bazı öğrencilere çok ağır gelmektedir. Zaten çocuk okula gelmek istemiyor bir de bunun üstüne bazı ders içeriği ona ağır geliyor. İnanın ben liseye geçip de daha dört işlem bilmeyen çocuklar bilirim. Biz ne yapıyoruz bu çocuğu zorunlu eğitim kapsamında zorla okula getiriyoruz ve matematiğin karmaşık konularını anlatıyoruz. Liseye yeni başlayan bazı öğrenciler dört işlem bilmezken ona denklemleri, üçgenleri ve daha da ağır konuları anlatıyoruz. Çocuğu da dinlemesi için zorluyoruz. Öğrenciler sevmediği derslere de girmek istemiyor. Bence tüm okul hayatında öğrenciler görmek istediği dersleri seçmeli bizler onlara dayatmamalıyız.”

Bazı öğretmenler taşınmalı eğitim sisteminden kaynaklı sorunlardan dolayı da öğrencilerin devamsızlık yapabildiğini aşağıdaki şekilde dile getirir.

“Çevre köylerde gelen öğrenci sayısı fazla bu okulda. Bu öğrencilerimiz taşınmalı sistemle geliyorlar. Bu da bazen sorun yaratabiliyor.” (Ö6)

“Taşınmalı eğitim de devamsızlığa sebep olabiliyor. Öğrenci bazen servisi kaçırıyor bazen serviste sıkıntılar oluyor gidemiyor ya da ilk saatlerde geç gelebiliyor.” (Ö9)

Tablo 5'e göre veliler, çocuklarının devamsızlık yapmalarında okul kaynaklı nedenlerin etkili olduğunu dile getirir. Velilere göre çocuklarının okulu sevmemeleri okul kaynaklı devamsızlık nedenlerin başında gelmektedir. Bunun yanında veliler, okul ortamında yeterli sosyal aktivite alanlarının olmaması, taşınmalı eğitim, mezun olduktan sonra çocukların işsiz kalması, okulda yemek verilmemesi ve akran zorbalığı gibi etkenleri de okul kaynaklı nedenleri arasında gösterirler. Okul kaynaklı nedenler teması altında çocuklarının okulu sevmemesinden ve okul ortamında yeterli sosyal aktivite alanlarının olmamasından dolayı okula gitmek istemediklerini savunan bazı katılımcıların paylaşımları şu şekildedir:

“Yani aslında doğru konuşmak gerekirse çocuğum okulu sevmiyor yoksa her ne olursa olur gider. Abisi de sevmiyordu bazen gitmiyordu sonra okulu bıraktı.” (V1)

“Okullarda yapılabilecek hiçbir şey yok ne bir saha bir şey. Çocuklar top oynayamıyor. Sırf top oynamak için mahalleye geliyorlar toprak saha da oynuyorlar. Öyle bir durumda çocuklar okulu sevmez ki benim ki o yüzden kaçıyor bazen.” (V5)

“Her şey bahane okulu sevmiyor yoksa gider” (V8)

Köyde ikamet eden bazı veliler de taşınmalı sistemle çocukların okula gittiğini ve bunun bazı sorunlar doğurduğunu o yüzden öğrencilerin bazen okula gidemediklerini şu şekilde ifade ederler:

“Bizim köyde okul yok. Öğrenciler merkeze gidiyor. Sağ olsun devlet ücretsiz serviste ayarlamış. Ama servis bazen çok erken geliyor çocuklar uykuda kalıyor. Keşke köyümüzde okul olsaydı.” (V2)

“Servis var çocukları okula götürmek için. Yani servisin sağı solu belli olmuyor. Bazen erken geliyor bazen geç hiç gelmediği de oluyor. Yani bizim de imkanlar yok çocukları gönderemiyoruz.” (V7)

Velilerin ve öğrencilerin çevresinde üniversite mezunu olup da herhangi bir iş bulamayan birey ya da bireyler olduğundan okul, veli ve öğrencilerin gözünde bazen işlevselliğini yitirmektedir. Bundan dolayı öğrenci okula gitmediğinde veli de pek sorun etmemektedir. V9 kodlu veli bu durumu şu şekilde ifade eder:

“Oğlum bir gün okula gitmek istemedi. Nedenini sorduğumda okuyup ne yapacağım bak herkes boşta dedi. Düşündüm çocuğa hak verdim. O yüzden zorlamadım. Gitsen iyi olur dedim o kadar.”

V10 kodlu veli okulda yemek verilmediğinden dolayı çocuğunun devamsızlık yaptığını şu şekilde belirtmiştir:

“Valla maddi durumumuz çok kötü. Çocuğa her gün para veremiyorum. Evimizde okula uzak eve gelip yemek de yiyemiyor. Çoğu zaman aç gidiyor. Öğleye kadar kalıyor okulda sonra eve geliyor yemeğini yiyor yani okul uzak olduğundan dolayı bazen geri gitmiyor okula.”

Son zamanlarda okullarda akran zorbalığının gittikçe arttığına yönelik bilgiler bulunmaktadır. Öğrenci devamsızlığı nedenleri arasında akran zorbalığının da etkili bir unsur olduğu veliler tarafından düşünülmektedir. V6 kodlu veli bu durumu şu şekilde ifade eder:

“Hocam çocuğum bir hafta boyunca 3-4 gün okula gitmedi. Nedenini sordum bir şey söylemedi. Okula gittim arkadaşlarıyla konuştum. Meğer ki bir grup öğrenciyle kavga etmiş. Ve bu grup sürekli çocuğuma zulüm ediyormuş.”

Aile Kaynaklı Nedenler

Bu başlıkta devamsızlıkların aile kaynaklı nedenlerinin alt temaları hakkında öğretmen ve velilerin görüşlerine dair bulgular sunulur.

Tablo 6: Aile Kaynaklı Devamsızlık Nedenlerine İlişkin Öğretmen ve Veli Görüşleri

Alt Temalar	Öğretmenler	Veliler	Toplam
Ailenin Sosyo-Ekonomik Düzeyi	4	3	7
Aile İçi Şiddet	1	1	2
Parçalanmış Aile	2	-	2
Çocuğuna Sorumluluk Veren Aile	2	3	5
Cinsiyet Eşitsizliği	2	-	2
Mevsimlik İşçi	3	-	3
Ailenin Eğitim Seviyesi	3	1	4
Okulla İletişimi Olmayan, İlgisiz Aile	4	3	7
Erken Yaşta Evlilik	1	-	1

Tablo 6'ya göre öğretmenler, öğrencilerin devamsızlık yapmalarında aile etkisinin büyük rol oynadığını vurgular. Öğretmenlerin büyük kısmı aile kaynaklı nedenler arasında en büyük etkenin ilgisiz ve sosyo-ekonomik düzeyi düşük aileler olduğunu belirtirler. Bunun yanında öğretmenler, aile içi şiddet, parçalanmış aile, ailenin çocuğuna bazı sorumluluklar yüklemesi, cinsiyet eşitsizliği,

mevsimlik işçi, ailenin eğitim seviyesi ve çok nadir de olsa erken yaşta evlilik gibi faktörleri de devamsızlığın aile kaynaklı nedenleri arasında gösterirler. Aile kaynaklı nedenler teması altında ilgisiz, sosyo-ekonomik ve eğitim düzeyi düşük olan ailelerin çocuklarının devamsızlık yaptığını düşünen bazı öğretmenlerin paylaşımları şu şekilde olmuştur:

“Sorumuz ve ilgisiz ailelerin çocukları devamsızlık yapmaya daha meyillidir. Gözlemlerime göre devamsızlık yapan öğrencilerin çoğu fakir aile çocuğu ya da eğitim seviyesi düşük olan ailelerin çocuğudur.” (Ö1)

“Bu okulda köyden gelip babası tır şoförü olan birçok öğrenci var. Baba gider haftalara belki aylarca gelmez. Anne de çoğu zaman yetersiz kalır. Öğrencinin de okula ilgisi yoksa bu onun için büyük bir fırsat olur. Zaten o düşüncede ki çocuk okul okumayı da pek istemez hayalinde sürekli tır şoförü olmak vardır. Çünkü hem maddi olarak iyi getirisi vardır hem de öğrencinin düşüncesine göre kendini fazla yormadan direk meslek sahibi olabilmektedir.” (Ö3)

“Ekonomik olarak maddi durumu iyi olmayan aileler çocukların eğitimi ile pek ilgilenememekte bu da devamsızlığa neden olmaktadır.” (Ö4)

“Devamsızlık yapan öğrencilere baktığımız zaman genelde çoğu ilgisiz bir aile kültüründen gelmektedir.” (Ö8)

“Öğrenci birçok sebepten dolayı devamsızlık yapabilmektedir. Ama ben aile aile ve aile diyorum. Yani en büyük sorunun ailenin ilgisiz olması, maddi durumunun kötü olması ve eğitimi pek önemsememesi gelmektedir. Özellikle lise çağına gelmiş çocuk arkadaşlarıyla bir şeyler yapmak ister bunun için de para lazım. Yani ben sırf kantine gidemediği için devamsızlık yapan öğrenci bilirim.” (Ö10)

Aile içi şiddet ve parçalanmış aile gibi faktörlerin de öğrencilerin devamsızlık yapmasına neden olduğunu düşünen bazı öğretmenler görüşlerini şu şekilde ifade ederler:

“Anne babanın ayrı olması da çok etki ediyor. Psikolojik olarak kendini kötü hisseden çocuk farklı alanlara kayıp okuldan uzaklaşabiliyor.” (Ö1)

“... bir de parçalanmış aileler ya da aile içi şiddet arasında da büyüyen çocuklar okulu pek sevmeyiz. Şu an bu durumda olan anne babası ayrı olan ve sürekli kardeşleriyle kavga halinde olan birkaç öğrencim var. Bunların devamsızlık gün sayısı bayağı fazla. Mevsimlik işçi sorunu da büyük bir sorun. Çalışkan öğrencilerimizde bu sorundan dolayı maalesef sıkıntılar yaşamaktadırlar.” (Ö8)

Ailenin çocuğuna bazı sorumluluklar yüklemesi, cinsiyet eşitsizliği ve mevsimlik işçi durumunun da devamsızlığa sebep olduğunu düşünen öğretmenlerin düşünceleri şu şekildedir:

“... benim derse girdiğim sınıfların çoğunda genelde dönem başlarında mevsimlik iş için Karadeniz bölgesine fındığa giden öğrenciler olur ve eğitim-öğretim yılına geç başlarlar. Neredeyse her sınıfta öyle bir iki öğrenci olur.” (Ö4)

“Ailenin eğitime karşı duyarsız olması ve mevsimlik işçi devamsızlığa çok etki ediyor ve cinsiyet farkı. Bir kız öğrencim var çokta çalışkan biri. Ama bayağı devamsızlık yapmakta. Ona sebebini sorduğumda kalabalık bir ailede yaşadığını ve eve bakmakla yükümlü olduğunu söylemektedir. Hatta kendi ile aynı sınıfta olan erkek kardeşi okula gelirken o evde kalıp ev işlerinde annesine yardım etmektedir.” (Ö5)

Ö10 kodlu öğretmen erken yaşta evliliğin de az görüldüğü ama bunun da öğrencilerin devamsızlık yapmasına neden olduğunu şu şekilde dile getirir:

“... bir de erken yaşta evlilik de devamsızlığı hatta okul terkini bile etkiliyor. Eskisi gibi pek yok ama az da olsa şahit oluyoruz bazen maalesef.”

Tablo 6'ya göre araştırmaya katılan veliler, çocuklarının devamsızlık yapmalarındaki sebepler arasında kendilerinin de olduğunu dile getirirler. Velilerin belirttiklerinden yola çıkarak aile kaynaklı nedenler arasında en büyük etkenin ailenin sosyo-ekonomik düzeyinin düşük olması ile ebeveynlerin çalışmış olduğu işten dolayı çocuklarını ihmal edip ilgisiz veli denilen profillerin ortaya çıkması olduğu görülür. Ailenin özel şartlarından dolayı öğrenciye evde bazı sorumlulukların yüklenmesinden öğrencilerin devamsızlık yaptığı da anlaşılmaktadır. Bunların yanında veliler; mevsimlik işçi, ailenin ekonomik durumunun kötü olması, aile içi şiddet gibi faktörleri de devamsızlığın aile kaynaklı nedenleri arasında göstermektedirler. Aile kaynaklı nedenler teması altında sosyo-ekonomik düzeyinin düşük olması ve çocuğuna gerekli ilgi gösterilmediğinden çocuklarının devamsızlık yaptığını belirten bazı velilerin paylaşımları şu şekildedir:

“Valla yaşadığımız köyü biliyorsun hocam. Biraz eğitim seviyesi düşük mahalle. Üniversite mezunu sayısı da çok az. Ben de tır şoförüym bir gidiyorum aylarca gelmediğim oluyor. Anne de çocuklarla baş edemiyor zaten. Yoksa ben evde olsam onları zorla da olsa gönderirim.” (V2)

“Babaları sabah erken çıkıyor işe gidiyor akşam yorgun geliyor. Direk uyuyor. Hiç çocuklarla ilgilenmiyor. Ben de okul okumamışım hiçbir şey bilmiyorum. Hiç okula gidip çocuğun durumunu da kimse sormuyor. O giderse gider gitmezse gitmez.” (V4)

Aile yapısı ve bazı ailelerin kendi içindeki özel durumlardan dolayı öğrencilerin devamsızlık yaptığı görülür. Bu özel durumlar, genelde erkek çocukların babanın yerini tutup onun görevlerini yerine getirmek, kız çocuklarının ise evin bir annesi ya da ablası olarak görülüp ev içindeki sorumlulukları şeklinde ortaya çıkar. Bu konu hakkında bazı velilerin paylaşımları şu şekildedir:

“İnşaatta çalışıyorum. İşlerimiz zor ve ağır. Ev ile pek ilgilenemiyorum. Bir sorun oldu mu çocuğum ilgileniyor. Annesini kardeşlerini hastaneye falan götürüyor.” (V1)

“2 tane küçük çocuğum var. Çoğu kez kızım okula gitmiyor. Ev işlerinde bana yardım ediyor. Valla dışarda bir işim olsa hastaneye falan gitsem kızım okula gitmez kardeşlerine bakar.” (V9)

Ailenin ekonomik durumunun kötü olmasından dolayı bazen çocukların istekleri, okul ihtiyaçları gibi sorunları yerine getirememektedir. Bazı aileler de çocuklarıyla beraber mevsimlik işçi olarak başka şehirlerde çalışmak zorunda kalabilmektedirler. Bu durum eğitim-öğretim dönemine denk geldiğinde devamsızlığa neden olmaktadır. Bu konu hakkında bazı katılımcıların paylaşımları şu şekildedir:

“Bazen okul için çocuğum para istiyor. Bizim durum da çok kötü. Evin halini görüyorsun. Okula giden 4 çocuk var kime yetişeceğiz. Oğlum para istedi vermedim. Babası da evde değildi o aralar. Para vermediğim için birkaç gün okula gitmedi.” (V7)

“Hocam biz fındık toplamaya gidiyoruz çoluk çocuk. Yani sadece biz değil tüm mahalle gidiyor. Sizin okuldan da bayağı giden var. İşte yani bundan dolayı çocuklarımız okula geç başlıyor.” (V10)

Aile içi şiddet, kavgalar ve tartışmalar da devamsızlığa neden olabilmektedir. Ailede kavga olduğu zamanlar kendini iyi hissetmeyen çocuğun okula gitmek istemediği görülebilmektedir. V4 kodlu veli bu durumu şu şekilde ifade eder:

“Evde geçenlerde kavga oldu. Babalarıyla biraz tartıştık. Çocuklar da korktu. Kızım bundan etkilendi, yanımda olmak istedi ve okula gitmedi.”

Öğretmen Kaynaklı Nedenler

Bu başlıkta devamsızlıkların öğretmen kaynaklı nedenlerinin alt temaları hakkında öğretmen ve velilerin görüşlerine dair bulgular sunulmuştur.

Tablo 7: Öğretmen Kaynaklı Devamsızlık Nedenlerine İlişkin Öğretmen ve Veli Görüşleri

Alt Temalar	Öğretmenler	Veliler	Toplam
Öğrenciyle İletişim Sorunu	3	1	4
Öğrenciye Karşı İlgisizlik	1	-	1
Aileyle İletişim Sorunu	1	-	1
Dersleri Sıkıcı Anlatma	-	1	1
Öğrencilere Karşı Zorba Olma	-	1	1
İş ve İşlemlerde Takipsizlik	1	-	1

Tablo 7'ye göre öğretmenler, öğrencilerin devamsızlık yapmalarında öğretmen kaynaklı nedenler arasında en büyük etkenin öğretmenlerin öğrencileriyle sağlıklı iletişim kuramaması olduğunu belirtirler. Bunun yanında öğretmenler, öğretmenlerin öğrencilere karşı ilgisiz olmasını ve devamsızlık yapan öğrencilerin takip edilip aileleriyle bu durumun paylaşılması gibi faktörleri de devamsızlığın öğretmen kaynaklı nedenleri arasında göstermektedirler. Öğretmen kaynaklı nedenler teması altında öğretmenlerin öğrencileriyle sağlıklı iletişim kuramamasından dolayı öğrencilerin devamsızlık yaptığını düşünen bazı öğretmenlerin paylaşımları şu şekildedir:

“Tabi öğretmenlerin de devamsızlık üzerinde etkileri olabiliyor. Lise çağına gelmiş öğrenci ergen bir bireydir. Öğretmen onlarla nasıl konuşması gerektiğini bilmeli. Bazen farkında olmadan bir söz onları kırabilir bir de buna ergenlik duyguları eklendi mi çocuk okula gelmek istemeyebilir.” (Ö4)

“Burası lise ve her bir çocuk gelişim dönemi itibarıyla farklı bir hayal dünyasına sahip. Bu hayal dünyasına bizler bazen isteyerek ya da istemeyerek girebiliyoruz. O iletişim dengesi kurulmadığı zaman öğrencide hayal kırıklığına sebep olabiliyor. Derste öğrencileri çok sıkmakta sorun yaratıyor. Dersleri fazla sevmeyen öğrenci sıkmaya da gelemiyor ve bunun sonucunda devamsızlık yapabiliyor.” (Ö5)

“Bazı öğretmen arkadaşlarımız öğrencilere gereğinden fazla sorumluluk yüklüyor. Ders olsun, etkinlik olsun bu tarz faaliyetleri her öğrenci pek sevmez. Hele bir de yapamıyorsa çözümü kaçmakta arıyor.” (Ö10)

Öğretmenlerin öğrencilere karşı ilgisiz olmasını ve devamsızlık yapan öğrencilerin takip edilip aileleriyle bu durumun paylaşılmasının devamsızlığa yol açtığını düşünen Ö2 kodlu öğretmen görüşlerini şu şekilde ifade eder:

Bazı öğretmen arkadaşlarımızda devamsızlık durumunu pek ciddiye almıyor. Veliyle iletişime geçmiyor ya da geçemiyor. Belki velinin çocuğunun devamsızlık yapmasında haberi yoktur bile. Bu şekilde çocuk aradan kaynayıp gidiyor. Tabi burada öğretmeni eleştirmiyorum. Onun da imkanları kısıtlı ama ailesine bir şekilde ister kendisi ister idare kanalıyla ulaşılmalı.”

Tablo 7'ye göre araştırmaya katılan veliler, çocuklarının devamsızlık yapmasında öğretmen kaynaklı nedenlerin de olduğunu dile getirmişlerdir. Öğretmen kaynaklı nedenler arasında öğretmenlerin öğrencilerle olan iletişimleri ve dersleri anlatma biçimleri gibi etkenler V7 kodlu veli tarafından dile getirilmektedir. Öğretmen kaynaklı nedenler teması altında öğretmenlerin davranış ve iletişimlerinden dolayı devamsızlık yaptığını dile getiren katılımcının paylaşımları şu şekildedir:

“Çocuğum okuldaki birkaç öğretmenle anlaşamıyor. Bir gün müdür çağırdı gittim çocuğum öğretmenle sınıfta tartışmışlar. Saygısızlık yapmış çocuğum. Oğlumla konuştuğumda öğretmen de ona hakaret etmiş. Yani bence bunlar çocuk öğretmen bilmeli nasıl davranması gerektiğini. Bir öğretmen de dersi kötü anlatıyormuş. İşte bunların derslerine girmek istemiyor yani. Ve birkaç defa kaçmış onların dersinde.”

Arkadaş Çevresi Kaynaklı Nedenler

Bu başlıkta devamsızlıkların arkadaş çevresi kaynaklı nedenlerinin alt temaları hakkında öğretmen ve velilerin görüşlerine dair bulgular sunulmuştur.

Tablo 8: Arkadaş Çevresi Kaynaklı Devamsızlık Nedenlerine İlişkin Öğretmen ve Veli Görüşleri

Alt Temalar	Öğretmenler (f)	Veliler (f)	Toplam
Arkadaş Ortamına Ayak Uydurma İsteği	3	-	3
Arkadaş Ortamından Dışlanma Korkusu	2	-	2
Kötü Arkadaş Ortamı	1	2	3
Okul Okumayan Arkadaş Grupları	1	1	2
Akademik Seviyesi Düşük Arkadaş Çevresi	-	1	1

Tablo 8'e göre öğretmenler, öğrencilerin devamsızlık yapmalarındaki faktörlerden birinin de arkadaş çevresi kaynaklı nedenlerin olduğunu dile getirmektedirler. Arkadaş çevresi kaynaklı nedenlerin arasında en büyük etkenin öğrencinin arkadaş grubundan dışlanmamak için gruba ayak uydurması gelmektedir. Bunun yanında öğretmenler, kötü arkadaş ortamını ve okul dışı öğrenci olmayan arkadaşların etkisinde kalmak gibi etkenleri arkadaş kaynaklı nedenler arasında göstermektedirler. Arkadaş kaynaklı nedenler teması altında gruptan dışlanmamak ve grup dinamiğini bozmamak için yapılan devamsızlıklar hakkında bazı katılımcıların paylaşımları şu şekildedir:

“Evet tabi hocam arkadaş ortamı da çok önemlidir. Arkadaş grubundan dışlanmamak için ya da gruba ayak uydurma adına devamsızlıklar yapılabilir. Geçen başıma gelen olay çalışkan

öğrencilerimden biri dersime gelmemişti. Meğer arkadaşlar arasında karar almışlar beraber son dersi ekip kahveye gitmişler. Neden öyle yaptığını sorduğumda bütün arkadaşlarının gittiğini kendisinin de gitmesi gerektiğini söylemişti.” (Ö5)

Aynı mahalleden ya da başka çevreden okul okumayan arkadaş grupları da bazen çocukların devamsızlık yapmalarına sebep olabilmektedir. Bu durum şayet kötü arkadaş ortamıysa öğrencinin ilerleyen zamanlarda büyük sorunlar yaşayabileceğini Ö6 kodlu öğretmen aşağıdaki şekilde dile getirmiştir.

“Gruptan dışlanma korkusu ona da bazen şahit oluyoruz. Birde ergenliğin getirmiş olduğu birlikte hareket etme duygusuna yeniliyorlar. Az da olsa okul dışı arkadaşlar da öğrencilerin devamsızlık yapmalarına sebep olabiliyor. Çocukla aynı mahalleden arkadaş okul saatleri içinde öğrenciyi bir şekilde dışarı çıkartabiliyor ya da tüm gün okula gelmemesine sebep olabiliyor. En kötü durumlardan birisi de bence budur. Öğrenci kontrolsüz şekilde bu gruplara takılırsa olumsuz davranış sergilemenin yanında süreç okul terkine kadar gidebilir.”

Tablo 8’e göre veliler, çocuklarının devamsızlık yapmalarındaki faktörlerden birinin de arkadaş çevresi kaynaklı nedenlerin olduğunu dile getirmektedirler. Arkadaş çevresi kaynaklı nedenler olarak veliler kötü arkadaş ortamını ve akademik seviye olarak başarısız arkadaşların çocuklarını olumsuz yönde etkilediğini düşünmektedirler. Arkadaş kaynaklı nedenler teması altında devamsızlıklar hakkında bazı katılımcıların paylaşımları şu şekildedir:

“Amcasının oğlu var okul okumuyor. Onu hep derslerden çıkartıyor. Birkaç tane daha arkadaşları var kahveye gidiyorlar sigara içiyorlar.” (V3)

“Benim çocuğum zaten tembel. Okulda ki arkadaşları da hep tembel. Dersleri sevmiyorlar, okula gitmemek için bahane arıyorlar. Yani valla çalışkan arkadaşları olsaydı öyle olmazdı.” (V4)

Çevresel Faktör Kaynaklı Nedenler

Bu başlıkta devamsızlıkların çevresel faktör kaynaklı nedenlerinin alt temaları hakkında öğretmen ve velilerin görüşlerine dair bulgular sunulmuştur.

Tablo 9: Çevresel Faktör Kaynaklı Devamsızlık Nedenlerine İlişkin Öğretmen ve Veli Görüşleri

Alt Temalar	Öğretmenler (f)	Veliler (f)	Toplam (f)
Çevrenin Eğitime Önem Vermemesi	2	1	3
Hava Koşulların Kötü Olması	1	1	2

Tablo 9’a göre öğretmenler, öğrencilerin devamsızlık yapmalarında çevresel kaynaklı nedenlerin de etki ettiğini dile getirmektedirler. Çevresel kaynaklı nedenler olarak öğrencinin yaşamış olduğu sosyal çevrenin eğitime gerekli önemi vermemesi, erken yaşta işe atılma ve hava koşullarının kötü olması gibi etkenler sayılabilir. Çevresel kaynaklı nedenler teması altında öğrencinin yaşadığı çevrenin eğitime gerekli önemi vermemesinden kaynaklı öğrencilerin devamsızlık yapmada rahat olduğunu savunan bazı katılımcıların paylaşımları şu şekildedir:

“Genelde öğrencilerimiz bu mahalleden gelmektedir. Sosyo kültürel seviyesi düşük olan bu mahallede okuma oranı oldukça zayıf. Üniversiteye giden öğrenci sayısı onda bir bile değil. Tabi haliyle bu durum devamsızlığa davetiye çıkarmaktadır.” (Ö1)

“Çevre çok önemli azizim. Okulun az ilerisinde sanayi sitesi bulunmaktadır. Ailenin maddi durumu iyi olsun ya da kötü olsun fark etmeksizin dersleri kötü olan öğrencilere sanayide çalışma

aşkı aşılanıyor. Hafta sonları sanayi de çalışan çocuklar bazen hafta içi de işlerin yoğunluğuna göre gidebiliyor. Daha dün okula gelmeyen öğrencime neden gelmediğini sorduğumda sanayi ki işlerin biriktiğini gitmesi gerektiğini dile getirmişti. Ki ailenin durumu da gayet iyi ama o ailede okuyan yok aile kültürü erken yaşta iş sahibi olmak üstüne kurulmuş.” (Ö3)

Ö8 olumsuz hava şartlarının da öğrencilerin devamsızlık yapmalarına sebep olduğuna aşağıdaki şekilde dile getirmiştir:

“Özellikle yazın son aylarda devamsızlık sayıları artmaktadır. Bölgenin sıcaklığı malum o dönemlerde dersler çekilmez hal alıyor. Tabi kışın yağmurlu ya da soğuk havalarda eğitim öğretimi olumsuz şekilde etkilemektedir.”

Tablo 9’a göre veliler, çocuklarının devamsızlık yapmalarında çevresel faktör kaynaklı nedenlerin de etki ettiğini dile getirmektedirler. Çevresel faktör kaynaklı nedenler olarak öğrencinin yaşamış olduğu sosyal çevrenin eğitime gerekli önemi vermemesi ve hava koşullarının kötü olması gibi etkenler karşımıza çıkmaktadır. Çevresel faktör kaynaklı nedenler teması altında öğrencinin yaşamış olduğu sosyal çevre eğitime gerekli önemi vermediğinden çocuğunun bundan etkilenip devamsızlık yaptığını savunan V5 kodlu katılımcının paylaşımı şu şekilde olmuştur:

“Yani ne mahallede ne akraba içinde doğru dürüst okula devam eden yok. Okuyan da iyi bir meslek sahibi olmuyor. Yani hep boş bölümler okuyorlar. Yani çocuk bunu gördüğünden okul ona çekici gelmiyor.”

V9 kodlu veli çocuğunun sıcak havalarda okula gitmek istemediğini şu şekilde belirtir:

“Benim çocuk sıcak havayı hiç sevmiyor. Valla mayıs-haziran oldu mu onu zorla gönderiyoruz. Bazen de gitmiyor.”

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu bölümde öğretmen ve veli ile yapılan görüşme bulgularına dayalı olarak ulaşılan sonuçlar, ilgili alanda yapılmış çalışmaların sonuçlarıyla değerlendirilip tartışılmış ve araştırma sonuçlarına dayalı olarak önerilere yer verilmiştir.

Sonuç ve Tartışma

Bu araştırmada ortaöğretimde öğrencilerin devamsızlık yapma nedenleri ele alınmıştır. Ortaöğretim öğrencilerin devamsızlık yapma nedenleri; öğrenci kaynaklı, aile kaynaklı, öğretmen kaynaklı, okul kaynaklı, arkadaş çevresi kaynaklı ve çevresel faktör kaynaklı olmak üzere altı başlık altında değerlendirilmiştir.

Ortaöğretim öğrencilerin devamsızlık yapma nedenleri temasını değerlendirdiğimizde, katılımcılar öğrencilerin devamsızlık yapmasında en büyük faktörlerin okul kaynaklı nedenler ve bireysel kaynaklı nedenler olduğunu açıklamışlardır. Öğrencilerin okula devam etmesinde bireysel nedenlerin başında sağlık problemleri gelmektedir (Kadı, 2000). Bireysel kaynaklı hatta tüm nedenler arasında da sağlık problemlerinin ön sırada olduğu öğretmen ve velilerin çoğunluğu tarafından ifade edilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmen ve veliler genelde çocukların hasta olduklarında okula gitmediklerini ifade ederken öğrenciler de vermiş oldukları cevaplarda bunu doğrulamıştır. Yıldız ve Kula (2012), Öztekin (2013) ve Sönmez (2019) tarafından yapılan araştırmalarda da sağlık sorununun öğrencilerin devamsızlıklar yapmalarındaki en büyük neden olarak karşımıza çıktığı görülmektedir. Öğretmenlerden elde edilen bulgular incelendiğinde akademik anlamda öğrencilerin yetersiz olması, okulu sevmeme, derslere karşı isteksiz olma, önce ki eğitim kurumundan alışkın olması, şiddet eğilimi, bağımlılık, gelecek kaygısının olmaması ve

üniversiteye gidilse bile boşa kalınacağı gibi faktörlerin de öğrencilerin devamsızlık yapmasında rol oynadığı görülmektedir. Bireysel nedenler arasında sağlık sorunlarından sonra öğrencilerin okulu sevmeme ve akademik olarak başarısız olmalarının da devamsızlık yapmalarını tetiklediği anlaşılmıştır. Velilerin de genel olarak öğretmenlerle aynı şekilde düşündükleri görülmüştür.

Aile kaynaklı nedenler incelendiğinde öğretmenler ve veliler en büyük etkenin ilgisiz ve sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan aileler olduğu konusunda görüş birliği içindedirler. Pehlivan (2006) yaptığı araştırmasında ilgisiz aileler, aile içi sorunlar ve ailenin sosyo-ekonomik düzeyinin düşük olmasının devamsızlığa neden olabileceği sonucuna varmıştır. Bunun yanında öğretmenler; aile içi şiddet, ailenin özel şartlarından dolayı öğrenciye evde bazı sorumlulukların yüklenmesi, cinsiyet eşitsizliği, mevsimlik işçi, ailenin eğitim seviyesi, parçalanmış aile ve az da olsa erken yaşta evlilik gibi faktörleri de devamsızlığın aile kaynaklı nedenleri arasında göstermektedirler. Velilerden elde edilen bulgular da bunları desteklemektedir. Yapılan çalışmada bulgulara genel olarak bakıldığı zaman aile kaynaklı nedenlerin öğrencilerin devamsızlığı üzerinde önemli bir etken olduğu görülmektedir. Altınkurt (2008) ve Sakınç (2013) da aynı bulgulara ulaşırken Gökyer (2012) ise öğrencilerin devamsızlık yapmasında ailelerin pek bir rolü olmadığına yaptığı çalışma sonucunda ulaşmıştır.

Öğretmen kaynaklı nedenler incelendiğinde veli ve öğretmenlerin birbirine yakın görüşleri paylaştığı görülmüştür. Veliler öğretmenlerin öğrencilere karşı sınıf içindeki davranışları, öğrencilerle olan iletişimleri ve dersleri anlatma biçimleri gibi etkenleri devamsızlık yapma nedenleri olarak görmüşlerdir. Öğretmenler ise bunlara ek olarak öğretmenlerin öğrencilere karşı ilgisiz olmasını ve devamsızlık yapan öğrencilerin takip edilip aileleriyle bu durumun paylaşılmaması gibi faktörleri devamsızlığın öğretmen kaynaklı nedenleri arasında gösterdikleri elde edilen bulgulardan anlaşılmıştır. Katılımcıların görüşleri incelendiğinde özellikle öğretmenlerin okulda ve sınıf içinde öğrencilere karşı iletişim sorunu yaşadıklarında ya da öğrencilere karşı otoriter bir tavır sergilediklerinde de öğrencilerin okuldan soğumasına ve devamsızlık yapmasına neden olduğu görülmüştür. Ataman (2001) ve Gökyer (2012) de yaptıkları çalışmalarda bu sonuca ulaşmışlardır.

Okul kaynaklı nedenlerin öğrencilerin devamsızlık yapmalarında önemli bir yeri olduğu görülmüştür. Okul kaynaklı nedenlerin birçok etkeni olmakla beraber bunların başında öğrencilerin okulda boş zamanlarda yapabileceği herhangi bir etkinliğin ve zamanlarını geçireceği sosyal alanların olmamasının geldiği anlaşılmıştır (Sönmez, 2019). Bu araştırmanın bulguları incelendiğinde ise katılımcıların büyük çoğunluğu okul kaynaklı nedenler arasında en başta gelen etkenin okulun ve derslerin öğrencilere sıkıcı geldiği görülmüştür. Bunun da sebepleri arasında okulda sosyal aktivite alanlarının olmaması, sportif ve kültürel etkinlik sayılarının az olması ve müfredatın yoğunluğu yer almaktadır. Pehlivan (2006), Adıgüzel ve Karataş (2013) ve Sönmez (2019) de yapmış oldukları çalışmalarda bu sonuçlara ulaşmışlardır. Hatta öğrencilerin büyük çoğunluğu bu etkenlerin kendileri için devamsızlık yapmada sağlık sorunundan önce geldiğini belirtmişlerdir. Altınkurt (2008) ve Balcı (2002) ise okul yöneticilerinin öğrencilere karşı tutumun da devamsızlıkları etkilediğini dile getirmişlerdir. Bu araştırmanın bulgularına göre bunların yanında katılımcılar; okulun fizikî şartlarının kötü olması, ders sayılarının ve sürelerinin fazla olması, müfredatın birçok öğrenciye ağır gelmesi, taşınmalı eğitim, akran zorbalığı gibi etkenlerin devamsızlığı etkilediğine dair ortak görüş belirtmişlerdir. Öğrenciler okulu bitirince bilgilerin işe yaramadığı ve işsiz kalma ihtimalinin yüksek olduğu görüşünün de devamsızlığı etkilediğini savunmuşlardır. Öğrencilerle hemfikir olan bir veli ise öğrencilere ek olarak çocuklarına okulda yemek verilmemesinin de devamsızlık sebebi olarak gördüğünü dile getirmiştir.

Arkadaş çevresi kaynaklı nedenlerin de öğrencilerin devamsızlık yapmalarında önemli bir yeri olduğu görülmüştür. Araştırmanın bulguları incelendiğinde katılımcıların çoğunluğunun ortak görüşünden yola çıkarak öğrencilerin gruba ayak uydurmak ve gruptan dışlanmamak için

arkadaşlarıyla beraber hareket ettiği ve devamsızlık yaptığı sonucuna ulaşılmıştır. Reid (1999), Pehlivan (2006) ve Öztekin (2013) de yapmış olduğu çalışmalarda arkadaş çevresinin grup dinamiğinin öğrenci devamsızlıklarını etkilediğini dile getirmişlerdir. Bunlarla beraber velilerin diğer görüşlerine dayanarak akademik seviyesi kötü olan öğrencilerin arkadaşlarını olumsuz etkileyip devamsızlık yapmalarına sebep oldukları görülmüştür. Okul dışındaki öğrenci olmayan arkadaş gruplarının da çocukları okuldan alıkoyduğu sonucuna bazı öğretmenlerin diğer görüşlerinden ulaşılmıştır.

Çevresel faktör kaynaklı nedenlerin de öğrencilerin devamsızlık yapmalarında etkili olduğu görülmüştür. Araştırmanın bulgularına dayanarak Katılımcıların çoğunun ortak görüşüyle öğrencinin yaşamış olduğu sosyal çevrenin eğitime gerekli önemi vermemesi, çevreden pek kimsenin okul okumadığı, sosyo-kültürel seviyelerinin düşük olduğu ve hava koşullarının kötü olması gibi etkenlerin öğrencilerin devamsızlık yapmasına sebep olduğu sonucuna varılmıştır. Öztekin (2013) de yaptığı çalışmada öğrencinin çevresinin eğitime önem vermemesinin devamsızlıklara neden olduğu sonucuna varmıştır. Ancak aynı çalışmasında kötü havalardan ziyade öğrencilerin güzel havalarda devamsızlık yaptığına ulaşılmış olup Uzun ve Kemerli (2019) de çalışmalarında bu sonuca ulaşmıştır.

Öneriler

1. Araştırmada devamsızlık yapan öğrencilerin okulda sıkıldıkları görülmüştür. Okullarda öğrencilerden görüş alınarak sportif, sanatsal, kültürel ve sosyal faaliyetler düzenlenebilir. Sık sık yapılacak olan bu etkinliklerle okullar cazibe merkezi haline getirilebilir.

2. Sağlık kaynaklı devamsızlıkların önüne geçmek için öğrencilere ve ailelerine kişisel temizlik ve hastalıklardan korunma yolları hakkında uzman kişilerce seminerler verilebilir. Araştırma bulgularında okullarda özellikle tuvaletlerde hijyen sorunu olduğu, bu durumun katılımcılar tarafından devamsızlıkla ilişkilendirildiği tespit edildiğinden okul temizliği konusunda başta tuvalet temizliği olmak üzere gerekli her türlü tedbirler alınabilir.

3. Araştırma bulgularında öğrencilerin okulla aidiyet bağı kurmadıkları, bunun da devamsızlığa sebep olduğu görülmüştür. Öğrencilerin okulla aidiyet bağı kurmalarını sağlamak için öğrencilerin ilgileri doğrultusunda örgütlenip olumlu bir okul iklimi oluşturabilecek etkinlikler düzenlenebilir (Spor turnuvaları, bilgi yarışmaları gibi sosyal etkinliklerin sadece dönem sonlarında olacak şekilde değil tüm dönem içine yayılan bir takvimle gerçekleştirilmesi gibi).

4. Araştırma bulgularında öğrencilerin ve ailelerin devamsızlık konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları görülmüştür. Bu açıdan rehberlik servisi veya uzman kişiler devamsızlık yapan öğrencileri ve ailelerini bilgilendirmek için seminerler düzenleyebilir.

5. Araştırmada öğretmenlerin, okul idaresinin ve okul personelinin öğrencilere karşı olumlu tutum sergilemeleri ve öğrencilere karşı sağlıklı bir iletişim dili kullanmaları öğrenciler adına yararlı olabileceği katılımcılar tarafından paylaşılmıştır. Bunun için okul idaresi, okul personelleri ve öğretmenlere iletişim becerilerinin geliştirilmesi adına hizmet içi seminerler verilebilir.

6. Araştırma bulgularında bazı öğrencilerin okuldan ve derslerden sıkıldıkları için devamsızlık yapabildikleri görülmüştür. Bu yüzden müfredat hafifletilebilir, ders saatleri azaltılabilir ve ders süreleri kısaltılabilir.

7. Araştırmada derslerin sıkıcı geçmesi de devamsızlık nedenlerinden biri olarak görülmüştür. Bu açıdan öğretmenler dersleri daha eğlenceli şekilde işleyebilir ve derslerde öğrencileri daha aktif kılacak yöntemler kullanabilir.

8. Araştırma bulgularında maddi durumu kötü olan ailelerin çocuklarına bazen harçlık veremedikleri ve bu durumun devamsızlığa sebep olabileceği sonucuna ulaşılmıştır. Bu yüzden

ailesinin maddi durumu kötü olan öğrenciler için beslenme ihtiyaçlarının ve belli bir miktar harçlık karşılanması amacıyla gerekli tedbirler alınabilir.

9. Araştırmada bazı öğrencilerin mevsimlik işçi olarak çalıştığı ve bunun da devamsızlığa sebep olduğu görülmüştür. O açıdan mevsimlik işçi olarak çalışmak zorunda olan ya da çalıştırılan öğrenciler için gerekli tedbirler alınabilir.

10. Araştırma bulgularında okulun uzak olmasının da devamsızlığa sebep olabileceği sonucuna ulaşılmıştır. Bunun önüne geçmek için ulaşım güçlüğü çeken her öğrenci için de servis imkânı sağlanabilir. Taşıma sistemindeki aksaklıklar giderilebilir ya da yürüme mesafesinde okullar yapılabilir.

11. Araştırmada okullarda yeterli sosyal aktivite ve spor alanlarının olmamasının devamsızlığa sebep olabileceği görülmüştür. O yüzden yeni inşa edilecek tüm okullar eğlenceli okullar mantığıyla inşa edilebilir. Bunun için; kapalı spor salonları, spor sahaları, müzik ve sanat odaları gibi öğrencilerin ilgisini çekebilecek alanlar oluşturulabilir, donanımaya yönelik eksiklikler giderilebilir ve eski okullar da imkanlar çerçevesinde bu minvalde dizayn edilebilir.

12. Araştırma bulgularında okuldan mezun olan öğrencilerin işsiz kalabilme durumunun görülmesinin bazı öğrenciler için okulu fazla önemsememeye ve devamsızlık yapmalarına neden olduğuna ulaşılmıştır. Bu açıdan liseli öğrencileri ve ailelerini teşvik amaçlı üniversite mezunu her gence ya iş imkânı sağlanabilir ya da bir iş bulana kadar işsizlik maaşı verilebilir.

13. Araştırma verilerinde ilgisiz ailelerin de devamsızlığa sebep olduğu görülmüştür. Bu yüzden mazeretsiz olarak sürekli devamsızlık yapan öğrencilerin ailelerine yaptırım uygulanabilir.

14. Araştırma bulgularında zorunlu eğitimin de devamsızlık nedeni olarak bazı katılımcılar tarafından öne sürüldüğü görülmüştür. Bu nedenle 4+4+4 zorunlu eğitim uygulamasının son 4 yıllık bölümünde bir reform çalışması yapılması düşünülebilir.

Kaynakça

- Adıgüzel, A., ve Karataş, H. (2013). Ortaöğretim öğrencilerinin okula ilişkin tutumlarının devamsızlık ve okul başarıları arasındaki ilişki. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 10(1), 49-67.
- Altinkurt, Y. (2008). Öğrenci devamsızlıklarının nedenleri ve devamsızlığın akademik başarıya olan etkisi. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi(20), s. 129-142.
- Ataman, A. (2001). Sınıf içinde karşılaşılan davranış problemleri ve bunlara karşı geliştirilen önlemler. L. Küçükahmet (Dü.), Sınıf yönetiminde yeni yaklaşımlar (s. 171-191) içinde. Ankara.
- Balcı, A. (2002). Etkili okul ve okul geliştirme. Pegem.
- Demirtaş, H., ve Güneş, H. (2002). Eğitim yönetimi ve denetimi sözlüğü. Anı.
- Gökyer, N. (2012). Ortaöğretim okullarındaki devamsızlık nedenlerine ilişkin öğrenci görüşleri. Kastamonu Eğitim Dergisi, 20(3), 913-938.
- Kadı, Z. (2000). Adana ili merkezindeki ilköğretim okulu öğrencilerinin sürekli devamsızlık nedenleri [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Malatya İnönü Üniversitesi.
- Kearney, C. A. (2008). School absenteeism and school refusal behavior in youth: a contemporary review. Clinical Psychology Review, 28(3), 451-471.
- Özden, G. (2007). Türkiye`de 1980 sonrası uygulanan eğitim politikalarının ilköğretim okullarında yarattığı dönüşümün değerlendirilmesi (Ankara ili örneği). Ankara Üniversitesi.
- Öztekin, Ö. (2013). Lise öğrencilerinin devamsızlık nedenlerinin incelenmesi. (Tez No. 344301) [Yüksek lisans tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi].
- Pehlivan, Z. (2006). Resmi genel liselerde öğrenci devamsızlığı ve buna dönük okul yönetimi politikaları (ankara ili örneği). (Tez No. 205195) [Doktora tezi] Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Reid, K. (1999). Truancy in schools. Londra: Routledge.
- Sağlam, A. Ç., ve Dönmez, N. (2016). Meslek liselerinde öğrenci devamsızlığının nedenleri ve olası çözüm yollarına ilişkin yönetici ve öğretmen görüşleri. Çağdaş Yönetim Bilimleri Dergisi, 3(1), s. 1-9.
- Sakınç, S. (2013). Öğrenci devamsızlığı nedenleri, sonuçları ve çözüm önerileri. Ankara: T.C. Kalkınma Bakanlığı Zafer Kalkınma Ajansı teknik destek programı.
- Sönmez, A. (2019). Mesleki ve teknik ortaöğretim okulu öğrencilerinin devamsızlık nedenlerinin incelenmesi (Kastamonu ili örneği). (Tez No. 535241) [Yüksek lisans tezi] Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi.
- Şimşek, H., ve Katıtaş, S. (2012). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinde okulu bırakma eğilimi ve nedenleri (Şanlıurfa ili örneği). Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 1-72.
- Şişman, M. (2016). Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi. Pegem Akedemi.
- Teasley, M. L. (2004). Absenteeism and truancy: risk, protection, and best practice implications for school social workers. Children and Schools, 117-127.
- Türnüklü, A. (2000). eğitim bilim araştırmalarında etkin olarak kullanılabilecek nitel araştırma tekniği:görüşme. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi(24), 543-559.

- Ulusoy, M. D., Demir, N. Ö., ve Baran, A. G. (2005). Ebeveynlerin çocuk yetiştirme biçimi ve ergen problemleri Ankara ili örneği. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 367-386.
- Uzun, K., ve Kemerli, Ş. (2019). Ortaöğretim öğrencilerinin devamsızlık nedenleri: Fethiye ilçesi örneği. *Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10(2), 1-19.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2018). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Seçkin Yayınları.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2016). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, M., ve Kula, K. Ş. (2012). Öğretmenlerin öğrenci devamsızlıkları hakkındaki görüşleri. *DPUJSS*, 32(4), 19-28.